

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Antti Karisto:

Toimintani sosiaaligerontologian professorina vuonna 2007

antti.karisto@helsinki.fi

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Seuraavassa raportoin toiminnastani sosiaaligerontologian professorina vuonna 2007. Virka, jota rahoittavat vuoteen 2014 Lahden kaupunki, Päijät-Hämeen liitto, Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia, Helsingin yliopiston valtiotieteellinen tiedekunta ja yhteiskuntapolitiikan laitos, on jatkoa viisivuotiskaudelle 2002–06, jolloin sitä rahoittivat Lahden kaupunki, Miina Sillanpään Säätiö, Vanhustyön keskusliitto ja Heinolan kaupunki.

Raportissa kerron tutkimustoiminnasta, opetuksesta ja yhteiskunnallisesta toiminnasta. Se sisältää myös luettelon julkaisuistani ja vuonna 2007 pitämistäni esityksistä (pl. laitoksen opetusohjelmaan kuuluvat luennot).

Tutkimustoiminta

Vanhenemisen tutkimuksessa minulla on kolme suurta, toisiaan tukevaa tutkimuskohdetta, jotka kaikki liittyvät varhaisvanhuuteen ja "uuteen eläkeläiselämään". Ikihyvä Päijät-Häme on kolmea kohorttia koskeva 10-vuotinen seurantatutkimus, jossa tutkitaan muun muassa terveyttä, terveyskäyttäytymistä, vanhenemisen kokemuksia ja elämäntyyliä. Vuonna 2007 ilmestyi kaksi vuotta aikaisemmin kerättyihin kyselyaineistoihin perustuva "perusraportti" Ikihyvä-tutkijoiden yhteisjulkaisuna. Olen kirjoittanut siihen neljä lukua, joista yhden Marjaana Seppäsen kanssa. Syksyllä 2007 meitä työllisti keväällä 2008 toteutettavan aineistonkeruun suunnittelu.

Toinen kohteeni on suuret ikäluokat, joiden tutkimista olen jatkanut Ikihyvä- ja GENTRANS-aineistojen avulla. GENTRANS on professori J.P. Roosin johtama suuria ikäluokkia ja perhesukupolvien välistä vaihtoa koskeva tutkimushanke, jonka ensimmäisiä tuloksia esittelimme Glasgowissa pidetyssä Euroopan sosiologikonferenssissa. Suomalaisista suurista ikäluokista puhuin Sendaissa pidetyssä japanilais-suomalaisessa seminaarissa. Loppuvuodesta sain valmiiksi aihepiiriä koskevan artikkelin, joka ilmestyy *International Journal of Ageing and Later Life* -lehdessä.

Kolmas hankkeeni on Espanjassa asuvia suomalaiseläkeläisiä koskeva tutkimus. Aihepiiriä koskevan kirjan laaja käsikirjoitus lähtee kustantajalle keväällä 2008.

Suomalaisen vanhenemisen tutkimuksen vahvistamiseksi hain vuonna 2007 Suomen Akatemian FiDiPro -ohjelmasta rahoitusta, joka mahdollistaisi professori Simon Biggsin (Kings College, London University) viisivuotisen työskentelyn Suomessa muun muassa Ikihyvä Päijät-Häme -hankkeessa. Hakemuksemme pääsi toiselle hakukierrokselle, ja

keväällä 2008 toteutettavan kansainvälisen arvioinnin jälkeen selviää, saako se rahoitusta. Organisoin vuonna 2007 myös pohjoismaisen tutkimusverkoston *Cultural Participation, Health and Well-being*, joka ei valitettavasti kuitenkaan saanut hakemaansa NordForsk - rahoitusta.

Opetus

Vastaan Helsingin yliopiston yhteiskuntapolitiikan laitoksella vanhenemisen tutkimuksen opintokokonaisuudesta, johon kuuluu neljä opintojaksoa. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkintovaatimuksissa on lisäksi muutamia vanhenemisen tutkimukseen liittyviä opintojaksoja, joiden tenttejä otan vastaan. Pidän tutkimusseminaaria vanhenemisen tutkimuksesta pro gradu –tutkimusta tekeville ja tutkijaseminaaria jatkokoulutettaville.

Keväällä 2007 järjestin *Suomi ikääntyy* -luentosarjan, joka liittyi paitsi vanhenemisen tutkimukseen myös sosiaalipolitiikan opintoihin. Syksyllä 2007 järjestämälleni vanhenemisen tutkimuksen johdantokurssille osallistui noin 60 opiskelijaa, hieman aikaisempia vuosia enemmän. Heistä alun toistakymmentä on oman laitoksen (sosiaalipolitiikan tai sosiaalityön) pääaineopiskelijoita, parikymmentä avoimen yliopiston opiskelijoita ja loput monista eri pääaineesta tulevia sivuaineopiskelijoita.

Vuonna 2007 yhteiskuntapolitiikan laitoksella ilmestyi peräti kolme vanhenemisen tutkimukseen liittyvää väitöskirjaa:

Sonja Miettinen: Eron aika. Tyttörien kertomuksia ikääntyneen vanhemman kuolemasta, 13.1.2007

Jorma Seitsamo: Retirement Transition and Well-being. A 16-year Longitudinal Study, 2.2.2007.

Sirpa Andersson: Kahdestaan kotona. Tutkimus vanhoista pariskunnista, 7.12.2007

Lisäksi laitoksella työskentelevä Semi Purhonen väitteli sosiologiassa tutkimuksellaan *Sukupolvien ongelma* (5.5.2007), jonka esitarkastajana toimin. Vuonna 2007 toimin esitarkastajana myös Kari Salosen väitöskirjassa *Haastava sosiaalinen vanhustyössä. Avopalvelutyöntekijöiden näkemyksiä kotona asuvien vanhusten sosiaalisesta olomuotoisuudesta* (Jyväskylän yliopisto, filosofian ja yhteiskuntatieteiden laitos 24.11.2007) ja Tuomas Zacheuksen väitöskirjassa *Luonnonmukaisesta arkiliikunnasta liikunnan eriytymiseen*.

Suomalaissukupolvien liikuntasuhde ja liikuntakulttuurin muutos (Turun yliopisto, kasvatustieteiden laitos), jonka tarkastusprosessi on vielä kesken.

Yliopiston yhteiskunnallisen tehtävän mukainen toiminta

Huomattava osa yliopiston yhteiskunnalliseen tehtävään kuuluvasta toiminnastani on suuntautunut Lahteen ja Päijät-Hämeeseen. Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian johtokunnassa (nykyisin varajäsenenä) olen yrittänyt vaikuttaa Palmenian lahtelaisten toimintojen vahvistumiseen. Olen toiminut muun muassa Päijät-Hämeen ja Itä-Uudenmaan sosiaalialan osaamiskeskus Verson ohjausryhmässä, Palmenian ja yhteiskuntapolitiikan laitoksen Lahdessa toteuttaman sosiaalityön maisterikoulutuksen ohjausryhmässä, Ikihyvä Päijät-Häme -tutkimuksen ohjausryhmässä, Lahden kaupungin hyvinvointikertomusta valmistelleessa ryhmässä (passiivisesti, vain yhteen kokoukseen osallistuen, mutta käsikirjoitusta kommentoiden) ja Lahdessa vuonna 2009 pidettävän ikäliikuntakonferenssin suunnitteluryhmässä.

Toimin myös Ikäinstituutin hallituksessa, Helsingin yliopiston ikäihmisten yliopistotoiminnan ohjausryhmässä, Kelan tutkimusasiain neuvottelukunnassa, Rinnekodin tutkimussäätiössä, Helsingin diakonissalaitoksen diakoniatoimen johtokunnassa sekä Jyväskylän yliopiston koordinoiman valtakunnallisen *Ikääntyminen, hyvinvointi ja teknologia* -tutkijakoulun johtokunnassa. Myös jäsenyys *Gerontologia*-lehden toimituksessa työllistää, mitä taas jäsenyys *Sosiaalilääketieteellisen aikakauslehden* toimitusneuvostossa ja *Janus*-lehden toimituksessa (varajäsen) ei mainittavasti tee.

Yhtä lailla yhteiskunnalliseen tehtävään kuin tutkimukseen liittyy se, että olen esiintynyt ahkerasti erilaisissa seminaaritilaisuuksissa etenkin Lahden seudulla. Samoin toimiminen *Etelä-Suomen Sanomien* kolumnistina. Muutama vuosi sitten olin aktiivisesti mukana Lahden hakiessa Euroopan kulttuuripääkaupunkistatusta vuodeksi 2011. Vaikka Lahti ei tullut valituksi, hakemuksen yhteydessä tehtiin merkittävää kulttuuri- ja kaupunkipoliittista suunnittelutyötä muun muassa tulevia vuosia teemoitellen. Vuoden 2007 teemavuosi liittyi muotoiluun, ja osallistuin aihepiiriä koskevan julkaisun tekemiseen. Edelliseen teemavuoteen ("radan vuosi" 2006) liittyvä *Etelä-Suomen Sanomissa* jatkosarjana ilmestynyt fiktiivinen matkakertomukseni *Taigamatka* sovitettiin radiokuunnelmaksi, joka esitettiin YLE 1:ssä 16. ja 18.11.2007.

Julkaisut vuonna 2007:

Marjaana Seppänen & Antti Karisto & Teppo Kröger, toim. (2007): Vanhuus ja sosiaalityö. Sosiaalityö avuttomuuden ja toimijuuden välissä. PS-Kustannus, Jyväskylä.

Teppo Kröger & Antti Karisto & Marjaana Seppänen (2007): Sosiaalityö vanhuuden edessä. Teoksessa Marjaana Seppänen & Antti Karisto & Teppo Kröger, toim.: Vanhuus ja sosiaalityö. Sosiaalityö avuttomuuden ja toimijuuden välissä. PS-Kustannus, Jyväskylä, 7–15.

Antti Karisto (2007): Tuore tutkimus suurista ikäluokista ja sukupolvikäsitteen ongelmista. Yhteiskuntapolitiikka 72: 3, 344–347.

Antti Karisto (2007): Kansan Uutiset valehtelee – porvarillinen hegemonia pikkupoikayhteisössä. Leppänen, Veli-Pekka, toim.: Etusivu uusiks! Kansan Uutisten viisi vuosikymmentä. Kansan Uutiset, Helsinki, 150–152.

Antti Karisto (2007): Erään tutkimuksen tarina. Suomen Lääkärilehti 62: 12, 1255–1256.

Antti Karisto (2007): Kaupunkimuotoilua. Julkaisussa Moisio, Heini toim.: Lahti, arjen kauneus. Lahden kaupunkimuseo, Lahden teemavuosihanke, 70–73.

Antti Karisto (2007): Sika. Julkaisussa... Synnöve Karvinen-Niinikosken juhlakirja.

Antti Karisto (2007): Sarjakuva ja identiteettityö. Julkaisussa Kuhalampi, Anja & Mäkelä, Eija, toim.: "Ai tuntuks siust sellaselt" – sarjakuva evakkomuistojen tallentajana. Lahden ammattikorkeakoulun julkaisu, sarja C, osa 25, 7–12.

Antti Karisto (2007): Ohjaaja muistelee. Julkaisussa Merja Laitinen & Elina Virokannas & Kirsi Juhila & Ilse Julkunen & Antti Karisto: Suunniteltua ja sattumaa. Väitöskirjojen synty sosiaalityön tutkijakouluryhmässä. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja B, tutkimusraportteja ja selvityksiä 57, Rovaniemi, 17–40.

Antti Karisto: Sosiaaligerontologian syvin olemus. Gerontologia 3, 273–280.

Mikael Fogelholm & Ilkka Haapola & Pilvikki Absetz & Heikki Heinonen & Antti Karisto & Kirsti Kasila & Tiina Mäkelä & Marjaana Seppänen & Martti Talja & Antti Uutela & Raisa Valve & Ilkka Väänänen: Ikihyvä Päijät-Häme -tutkimus. Peruseräraportti 2005. Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveystyöryhmän julkaisu 65.

Antti Karisto (2007): Yksi piano vai kymmenen lehmää? Suomen Lääkärilehti 62: 38, 3424–3425.

Antti Karisto & Harri Huhtamäki (2007): Taigamatka. Radioateljee esittää, YLE 1, 16. 11. ja 18. 11. 2007.

Tiina Mäkelä & Antti Karisto & Raisa Valve & Mikael Fogelholm (2007): Väsymys on ennakoiva merkki huonosta arjesta suoriutumiseksi. Gerontologia 4, 300 – 310.

Antti Karisto (2007): Toriporinaa. Etelä-Suomen Sanomat 21. 1. 2007.

Antti Karisto (2007): Hyviä kuolemia. Etelä-Suomen Sanomat 18. 2. 2007.

Antti Karisto (2007): Kaksi kärpästä yhdellä iskulla. Etelä-Suomen Sanomat 18. 3. 2007.

Antti Karisto (2007): 42 vuoden odotus. Etelä-Suomen Sanomat 15. 4. 2007.

Antti Karisto (2007): Kolmijalkainen koira. Etelä-Suomen Sanomat 13.5. 2007.

Antti Karisto (2007): Taidetta ilman taka-ajatuksia. Etelä-Suomen Sanomat 9. 9. 2007.

Antti Karisto (2007): Luulemme tietävämme. Etelä-Suomen Sanomat 7. 10. 2007.

Antti Karisto (2007): Tupakan tuska. Etelä-Suomen Sanomat 3. 11. 2007.

Antti Karisto (2007): Sata ahkeraa vuotta. Etelä-Suomen Sanomat 2. 12. 2007.

Antti Karisto (2007): Kimmo Volley ja Espoon Pelicans. Etelä-Suomen Sanomat 30. 12. 2007.

Antti Karisto: Suuret ikäluokat eläkeiässä – esimerkki siitä, kuinka väestö vanhenee sukupolvittain. Eino Heikkinen & Taina Rantanen: Gerontologia. Toinen uudistettu laitos. Duodecim, Helsinki (ilmestyy)

Antti Karisto: Satumaa. Espanjan Aurinkorannikko suomalaiseläkeläisten talvikotina. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki (käsikirjoitus)

Antti Karisto: Talvikoti etelässä. Asko Suikkanen & Anni Vilkkonen & Johanna Järvinen-Tassopoulos, toim.: Kotia paikantamassa. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki (ilmestyy)

Antti Karisto: The Finnish baby boomers and the emergence of the third age. International Journal of Ageing and Later Life (toimituksen käsiteltävänä)

Esitelmät vuonna 2007:

Antti Karisto: Mitä sosiaaligerontologia on? Sosiaaligerontologia-symposium "Ikääntyvän yhteiskunnan haasteita". Jyväskylän yliopiston filosofian ja yhteiskuntatieteiden laitos, 19. 1. 2007

Antti Karisto: Mietteitä Lahden mentaalisestä maisemasta. Lahden kirkkovaltuuston seminaari, Lahti, 13. 2. 2007.

Antti Karisto: Mullistavatko suuret ikäluokat eläkeläiselämän? Happy Years 64 – yhdistyksen ja Hyvinvointivaltion vaalijat ry:n seminaari "Hyvä ikääntyminen – hyvä elämä", Helsinki, 7. 3. 2007

Antti Karisto: Suomalaisen yhteiskunnan suuret ikäluokat. Suomen kansatieteilijöiden yhdistyksen Ethnos ry:n seminaari "Sukupolvet", Helsinki, 16. 3. 2007.

Antti Karisto: Kommenttipuheenvuoro seminaarissa "Viimeinen sammuttaa valot? Kylien ja maaseudun tulevaisuus", Lahti 27. 3. 2007

Antti Karisto: Kulttuurin sosiaalisia merkityksiä. Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian seminaari "Luovat ja toiminnalliset menetelmät hyvinvointialalla", Lahti 28. 3. 2007

Antti Karisto: Suomalaiselämää Espanjassa. Elämäkertatutkimuksen 10-vuotisluentasarja, Helsingin yliopiston yhteiskuntapolitiikan laitos 2. 4. 2007.

Antti Karisto: The Finnish Baby Boomers and the Emergence of the Third Age. Tampere School of Public Health & The Graduate School Ageing Wellbeing and Technology, Tampere 3. 4. 2007.

Antti Karisto: Kaupunkikulttuuri ja hyvinvointi. Lahden Kansalliset Seniorit ry, Lahti 11. 4. 2007.

Antti Karisto: Päiväkirjat kertovat vanhenemisesta ja arjesta. Gerontologiapäivät, Oulu, 5. 5. 2007.

Antti Karisto & Tanja Kuronen: Elämäntyyli kyselylomakkeiden avovastausten kertomana. Gerontologiapäivät, Oulu, 5. 5. 2007.

Antti Karisto: Ikääntymisen Päijät-Häme. Hajahavaintoja. Sosiaalialan osaamiskeskus Verson vanhuspalvelujen seminaarisarja "Ikääntymisen Päijät-Häme", Lahti 11. 5. 2007.

Antti Karisto: Asuttavuus ja arkiviihtyvyyys. Hämeenlinnan asuntomessuseminaari, 9. 8. 2007.

Antti Karisto: Suomalaiseläkeläiset Espanjassa. Aktiiviset seniorit ry:n tilaisuus, Helsinki 14. 8. 2007.

Antti Karisto: Mitä hyvinvointi on? Miten tutkia sitä? Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian hyvinvointitiimi, Lahti 20. 8. 2007.

Antti Karisto: Tutkiminen on kirjoittamista. Valtakunnallisen sosiaalityön yliopistoverkoston SOSNETin Sosiaalityön kesäkoulu, Lahti 23. 8. 2007.

Antti Karisto: Hyvinvointitutkimuksesta. Sosiaalialan osaamiskeskus Soccan seminaari "Mitä erityispiirteitä pääkaupunkiseudun hyvinvoinnissa?", Helsinki 28. 8. 2007.

Elina Haavio-Mannila & J.P. Roos & Antti Karisto & Anna Rotkirch: Intergenerational Transmissions of the Finnish Baby Boomers. European Sociological Association ESA Conference, 4. 9. 2007.

Antti Karisto: Edwin Laineen Opri evakkokokemusten kuvauksena. Filmi-Kela seminaarisarja, Kela, Helsinki 11. 9. 2007.

Antti Karisto: On monta konstia edistää hyvää vanhenemista. Vanhusten viikko "Ikääntyminen arvoonsa", Hyvinvointikeskus Onni, Pukkila, 11. 10. 2007

Antti Karisto: Kulttuurin sosiaalisia ja terveydellisiä vaikutuksia. Itä-Uudenmaan vanhustenhuollon kehittämishanke PALLO 2006–2008, Loviisa, 25. 10. 2007.

Antti Karisto: Professionaalista, julkista, päätöksentekoa palvelevaa vai kriittistä tutkimusta? Yliopistollisen osaamisen vienti maakuntaan. Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian kehittämisseminaari, Cambridge, 1-4. 11. 2007.

Antti Karisto: Baby boomers reach retirement, but not yet old age. A generational viewpoint to population ageing. Well-being in forthcoming silver society. Japan–Finland Joint Seminar on Well-being in Ageing Society, Sendai, Japan, 16. 11. 2007

Antti Karisto: Eläkeläiselämä muuttuu. Laatuseniorit, Helsinki 29. 11. 2007.

Antti Karisto: Juhlapuhe Lahden Ahkeran satavuotisjuhlassa, Lahti 1. 12. 2007.